

Ministru kabinets

2021. gada 31. maijā
Rīgā

Rīkojums Nr. 361
(prot. Nr. 44 68. §)

Par nekustamo īpašumu Merķeļa ielā 4, Rīgā

1. Ministru kabinets (adrese – Brīvības bulvāris 36, Rīga, LV-1520) ir saņēmis Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2021. gada 31. marta spriedumu administratīvajā lietā Nr. A420180517, SKA-185/2021, ar kuru atstāts negrozīts Administratīvās apgabaltiesas 2019. gada 12. marta spriedums administratīvajā lietā Nr. A420180517. Saskaņā ar Administratīvās apgabaltiesas 2019. gada 12. marta spriedumu administratīvajā lietā Nr. A420180517 Ministru kabinetam uzlikts pienākums divu mēnešu laikā no sprieduma spēkā stāšanās dienas izdot privātpersonām – Jura Bīviņa mantiniecei Sarmītei Bīviņai (adrese – K. Barona iela 33/35–5, Rīga, LV-1011) un Vilhelmīnes Mangales mantiniecei Birutai Kreilei (pārstāvja zvērināta advokāta Andra Markeviča adrese – Lāčplēša iela 43/45–4B, Rīga, LV-1011) (turpmāk – pieteicējas) labvēlīgāku administratīvo aktu par kompensācijas izmaksu par ēkām Merķeļa ielā 4, Rīgā, no aprēķinātās summas 3/4 izmaksājot Sarmītei Bīviņai un 1/4 Birutai Kreilei, tādā apmērā, kas noteikts, ņemot vērā Administratīvās apgabaltiesas 2019. gada 12. marta spriedumā administratīvajā lietā Nr. A420180517 norādītos apsvērumus.

2. Ministru kabinets konstatē:

2.1. saskaņā ar Valsts pārvaldes iekārtas likuma 88. panta pirmās daļas 1. punktu un Kultūras institūciju likuma 7. panta 2. punktu valsts sabiedrība ar ierobežotu atbildību "Rīgas cirks" īsteno sabiedrības intereses kultūras pakalpojumu sniegšanas jomā, nodrošinot cirka mākslas pieejamību plašam sabiedrības lokam. Saskaņā ar likuma "Par valsts nozīmes izglītības, kultūras un zinātnes objektiem un nacionālajām sporta bāzēm" 4. panta 25. punktu Rīgas cirkam ir noteikts valsts nozīmes kultūras objekta statuss;

2.2. saskaņā ar Ministru kabineta 2003. gada 29. aprīļa rīkojumu Nr. 251 "Par valsts nozīmes kultūras objekta "Rīgas cirks" Rīgā, Merķeļa ielā 4, sastāvu" valsts nozīmes kultūras objekts valsts uzņēmums "Rīgas cirks" Merķeļa ielā 4, Rīgā, sastāv no zemesgabala 3807 m² platībā (zemes kadastra Nr. 0100 005 0014) un celtnes (5. grupa, 14. grunts, liters Nr. 1, 2, 6, 7, 8, 9, 9a, 10, 11, 12, 13, 13a, 14);

2.3. likuma "Par valsts nozīmes izglītības, kultūras un zinātnes objektiem un nacionālajām sporta bāzēm" mērķis ir noteikt izglītības, kultūras un zinātnes objektu un nacionālo sporta bāzu statusu nolūkā sakārtot zemes īpašuma tiesības Latvijas Republikas pilsētās saskaņā ar likuma "Par zemes reformu Latvijas Republikas pilsētās" 12. pantu. Minētās normas ir vērstas uz sabiedrībai nozīmīgu objektu funkcionēšanas nodrošināšanu, kas nepieciešami, lai sabiedrības locekļi īstenotu Latvijas Republikas Satversmē (turpmāk – Satversme) nostiprinātās cilvēka pamattiesības uz izglītību, kā arī zinātniskās, mākslinieciskās un citādas jaunrades brīvību;

2.4. saskaņā ar Augstākās tiesas Civillietu tiesu departamenta 2015. gada 30. jūnija rīcības sēdes lēmumu stājās spēkā Augstākās tiesas Civillietu tiesu palātas 2013. gada 11. novembra spriedums civillietā Nr. C04267505, ar kuru valstij Kultūras ministrijas personā atzītas īpašuma tiesības uz zemi zem Rīgas cirka ēkas. Saskaņā ar Rīgas apgabaltiesas 2015. gada 24. novembra spriedumu civillietā Nr. C00309028 valstij Kultūras ministrijas personā atzītas īpašuma tiesības uz Rīgas cirka ēku Merķeļa ielā 4, Rīgā, kas atrodas uz zemesgabala (kadastra apzīmējums 0100005 0014). Rīgas cirka ēka un zeme zem Rīgas cirka ēkas ir reģistrēta zemesgrāmatā uz valsts vārda Kultūras ministrijas personā. Šobrīd nekustamo īpašumu Merķeļa ielā 4, Rīgā, apsaimnieko valsts sabiedrība ar ierobežotu atbildību "Rīgas cirks";

2.5. likums "Par namīpašumu denacionalizāciju Latvijas Republikā" paredz kompensācijas izmaksu par nacionalizētu namīpašumu, kuru nav iespējams atdot bijušajiem īpašniekiem vai viņu mantiniekiem natūrā. Atbilstoši likuma "Par namīpašumu denacionalizāciju Latvijas Republikā" 2. pantam lēmumu par kompensācijas izmaksu pieņem Ministru kabinets pēc ieinteresētās ministrijas priekšlikuma. Bijušo īpašnieku mantas kompensācijas noteikšanu regulē Ministru kabineta 1995. gada 11. jūlija noteikumi Nr. 197 "Noteikumi par bijušo īpašnieku mantas kompensācijas vērtības noteikšanu un tās salīdzināšanu ar privatizējamo objektu (mantas) pašreizējo vērtību" (turpmāk – noteikumi Nr. 197);

2.6. saskaņā ar Ministru kabineta 2017. gada 9. augusta rīkojumu Nr. 421 "Par nekustamo īpašumu Merķeļa ielā 4, Rīgā", ņemot vērā pieteicēju 2016. gada 15. janvāra iesniegumu, kā arī pamatojoties uz likuma "Par namīpašumu denacionalizāciju Latvijas Republikā" 2. pantu un noteikumiem Nr. 197, pieteicējam par ēkām Merķeļa ielā 4, Rīgā, tika izmaksāta kompensācija 297 765,44 *euro* apmērā;

2.7. 2017. gada 17. augustā un 14. novembrī pieteicējas Administratīvajā rajona tiesā iesniedza 2016. gada 14. decembra pieteikuma grozījumus par labvēlīgāka administratīvā akta izdošanu, nosakot par ēkām Merķeļa ielā 4, Rīgā, izmaksājamās kompensācijas apmēru 1 015 549,11 *euro*, no aprēķinātās summas 3/4 izmaksājot Sarmītei Bīviņai un 1/4 Birutai Kreilei, lūdzot tiesu noteikt, ka pieteicējam pienākas kompensācija 1 466 651 *euro* apmērā, kas aprēķināta, ņemot vērā datus, kas bija aktuāli dienā, kad Ministru kabinets izlēma piešķirt pieteicējam kompensāciju;

2.8. saskaņā ar Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2021. gada 31. marta spriedumu administratīvajā lietā Nr. A420180517, SKA-185/2021 atstāts negrozīts Administratīvās apgabaltiesas 2019. gada 12. marta spriedums administratīvajā lietā Nr. A420180517, ar kuru apmierināts pieteicēju pieteikums un Ministru kabinetam uzlikts pienākums divu mēnešu laikā no sprieduma spēkā stāšanās dienas izdot pieteicējam labvēlīgāku administratīvo aktu par kompensācijas izmaksu par ēkām Merķeļa ielā 4, Rīgā, no aprēķinātās summas 3/4 izmaksājot Sarmītei Bīviņai un 1/4 Birutai Kreilei, tādā apmērā, kas noteikts, ņemot vērā šajā spriedumā norādītos apsvērumus;

2.9. Administratīvā apgabaltiesa 2019. gada 12. marta spriedumā konstatēja, ka administratīvajā lietā Nr. A420180517 ir strīds par noteikumu Nr. 197 7. punktā ietvertās formulas elementiem "K" (viena ASV dolāra vidējais kurss *euro*, kas noteikts saskaņā ar grāmatvedībā izmantojamo ārvalstu valūtas kursu, pēdējo četru nedēļu laikā pirms īpašuma kompensācijas vērtības noteikšanas) un "Cz" (viena grama tīra zelta vidējā cena ASV dolāros Londonas biržā pēdējo četru nedēļu laikā pirms īpašuma kompensācijas vērtības noteikšanas), jo to vērtības lielums atkarīgs no brīža, kuru pieņem par namīpašuma kompensācijas vērtības noteikšanas brīdi. Secīgi to lielums ietekmē pieteicējam izmaksājamās kompensācijas apmēru (sk. Administratīvās apgabaltiesas 2019. gada 12. marta sprieduma administratīvajā lietā Nr. A420180517 6.6. un 12. punktu).

Meklējot atskaites punktu namīpašuma kompensācijas vērtības noteikšanai, tiesa ņēma vērā, ka piešķiramās kompensācijas mērķis ir sniegt atlīdzību par namīpašumu, uz kuru īpašuma tiesības pieteicējam nevar tikt atjaunotas. Tiesa atsaucās uz Satversmes 92. pantu, kas paredz atbilstīgu atlīdzinājumu, un 105. pantu, kas paredz taisnīgu atlīdzību. Analizējot jēdzienu "taisnīga atlīdzība", tiesa secināja, ka ar to ne vienmēr saprotama nekustamā īpašuma tirgus vērtība, bet atlīdzības apmēram jābūt saprātīgi saistītam ar attiecīgā īpašuma vērtību. Tiesa norādīja, ka noteikumi Nr. 197 paredz īpašuma kompensācijas vērtības noteikšanu sasaistīt ar tā sākotnējo vērtību nacionalizācijas brīdī, vienlaikus paredzot arī tās pārrēķināšanu pašreizējās cenās jeb pielīdzināšanu šodienas apstākļiem. Tiesa uzskatīja, ka tā ir kompensējamās vērtības pielīdzināšana naudas līdzekļu pirktspējai kompensācijas piešķiršanas brīdī. Tādēļ, lai sasniegtu īpašuma kompensācijas vērtības pārrēķināšanas mērķi, kompensācijas vērtības noteikšanas brīdim jābūt adekvātam un maksimāli tuvam kompensācijas piešķiršanai. Turklāt kompensācijas vērtības noteikšanai jābūt apzinātai kompetentās iestādes darbībai, un atbilstoši likumam "Par nekustamo īpašumu denacionalizāciju Latvijas Republikā" kompetentā iestāde ir Ministru kabinets. Konkrētajā gadījumā noteikumos Nr. 197 norādītā īpašuma kompensācijas vērtības noteikšana pieteicējam saistošā veidā noteikta ar Ministru kabineta 2017. gada 9. augusta rīkojuma Nr. 421 "Par nekustamo īpašumu Merķeļa ielā 4, Rīgā" pieņemšanu. Tādējādi, lai kompensāciju atzītu par atbilstīgu atlīdzinājumu tās piešķiršanas brīdī, kompensācijas vērtība pašreizējās cenās pārrēķināma, par atskaites brīdi

namīpašuma kompensācijas vērtības noteikšanai pieņemot Ministru kabineta 2017. gada 9. augusta rīkojuma Nr. 421 "Par nekustamo īpašumu Merķeļa ielā 4, Rīgā" izdošanas dienu (sk. Administratīvās apgabaltiesas 2019. gada 12. marta sprieduma administratīvajā lietā Nr. A4201805176.11. un 12. punktu).

Tiesa atzina, ka pieteicējam ir tiesības uz tādu kompensācijas aprēķinu, kurā pirmskara latos izteiktā namīpašuma kompensācijas vērtība tiek pārrēķināta pašreizējās, nevis 1995. gada cenās, proti, tiesa nepiekrita atbildētājam, ka namīpašuma kompensācijas vērtība nosakāma uz 1995. gada 4. novembri, kad stājās spēkā likums "Par valsts nozīmes izglītības, kultūras un zinātnes objektiem un nacionālajām sporta bāzēm". Tā kā rīkojums, ar kuru veikta namīpašuma kompensācijas vērtības noteikšana, izdots 2017. gada 9. augustā, tad atbildētājam, pārrēķinot kompensācijas vērtību pašreizējās cenās, formulas elementu "K" un "Cz" skaitliskās vērtības noteikšanai kā namīpašuma kompensācijas vērtības noteikšanas brīdis jāizvēlas 2017. gada 9. augusts (sk. Administratīvās apgabaltiesas 2019. gada 12. marta sprieduma administratīvajā lietā Nr. A4201805176.7., 6.14., 12. un 13. punktu);

2.10. ievērojot šā rīkojuma 2.9. apakšpunktā minētos apsvērumus, Ministru kabinets saskaņā ar noteikumu Nr. 197 7.1. apakšpunktu kompensācijas vērtības pārrēķināšanai izmantoja šādus datus:

2.10.1. viena ASV dolāra vidējais kurss *euro*, kas noteikts saskaņā ar grāmatvedībā izmantojamo ārvalstu valūtas kursu, pēdējo četru nedēļu laikā pirms īpašuma kompensācijas vērtības noteikšanas ("K"). Kompensācijas aprēķināšanai tiek izmantots viena ASV dolāra vidējais kurss *euro* četru nedēļu periodā (no 2017. gada 11. jūlija līdz 2017. gada 8. augustam) pirms 2017. gada 9. augusta pēc Latvijas Bankas publicētās informācijas¹ un veicot konvertāciju viens ASV dolārs pret *euro* – 0,85868 *euro*;

2.10.2. viena grama tīra zelta vidējā cena ASV dolāros Londonas biržā pēdējo četru nedēļu laikā pirms īpašuma kompensācijas vērtības noteikšanas ("Cz"). Kompensācijas aprēķināšanai tiek izmantota informācija par zelta vidējo cenu ASV dolāros Londonas biržā² četru nedēļu periodā (no 2017. gada 11. jūlija līdz 2017. gada 8. augustam) pirms 2017. gada 9. augusta, izsakot Trojas unces gramus un nosakot vidējo vērtību četru nedēļu periodā – viena grama zelta vidējā vērtība ir 40,14084 ASV dolāri;

2.10.3. viena grama tīra zelta vidējā cena ASV dolāros pasaules tirgū gadā, kurā tiek aprēķināta īpašuma sākotnējā vērtība ("K¹"). Kompensācijas aprēķināšanai tiek izmantota vēsturiskā informācija par zelta vidējo cenu ASV dolāros pasaules tirgū 1938. gadā³, izsakot Trojas unces gramus, – viena grama zelta vidējā vērtība bija 1,120454 ASV dolāri;

¹ Pieejama Latvijas Bankas tīmekļvietnē: <https://www.bank.lv/statistika/dati-statistika/valutu-kursi/valutu-kursu-parskats>.

² Pieejama Londonas dārgmetālu tirgus asociācijas tīmekļvietnē: <https://www.lbma.org.uk/prices-and-data/precious-metal-prices#/table>.

³ Pieejama Nacionālās kalnrūpniecības asociācijas tīmekļvietnē: https://nma.org/wp-content/uploads/2016/09/historic_gold_prices_1833_pres.pdf.

2.10.4. viena ASV dolāra vidējais kurss pirmskara latos gadā, kurā sastādīti dokumenti, kas tiek izmantoti īpašuma sākotnējās vērtības aprēķināšanai ("K²"). Latvijas Nacionālās bibliotēkas 2021. gada 13. maija izziņā Nr. 1.1-14/214 norādīts, ka Rīgas biržas 1938. gada valūtas kursi tika publicēti 1938. gada laikraksta "Valdības Vēstnesis" 1. līdz 297. numurā laikā no 1938. gada 3. janvāra līdz 31. decembrim. Kompensācijas aprēķināšanai tiek izmantota vēsturiskā informācija par laikrakstā "Valdības Vēstnesis" 1938. gadā publicētiem kursiem Rīgas biržā⁴ – viena ASV dolāra vidējais kurss 1938. gadā bija 5,16 lati;

2.10.5. īpašuma kompensācijas vērtība (pirmskara latos vai rubļos) ("V²"). Latvijas Nacionālā arhīva 2013. gada 29. novembra izziņā 5-K-3467 "Par nekustamā īpašuma vērtību" norādīts, ka Arhīva fonda "Valsts Statistikas pārvalde" dokumentos – 1938. gada 6. jūlijā sastādītajās "Ziņās par nekustamu īpašumu nodokļa maksātāju" – norādīts, ka nekustamā īpašuma Merķeļa ielā 4, Rīgā, kas sastāv no gruntsgabala 3735 m² platībā un uz tā esošām ēkām – vienstāva mūra ēkas ar cirku, zirgu staļļiem un dzīvokļiem, vienstāva mūra benzīna tanka un garāžas –, vērtība ir 186 750 lati;

2.11. saskaņā ar Ministru kabineta aprēķiniem pieteicējam izmaksājamā kompensācija, pamatojoties uz šā rīkojuma 2.10. apakšpunktā minētajiem datiem un piemērojot noteikumu Nr. 197 7.1. apakšpunktā norādīto formulu, ir 1 113 357,61 *euro*.

3. Izvērtējot iepriekš konstatēto, kā arī pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 63. panta pirmās daļas 1. punktu, likuma "Par namīpašumu denacionalizāciju Latvijas Republikā" 2. pantu, noteikumu Nr. 197 2., 3. un 5. punktu un 7.1. apakšpunktu, ņemot vērā Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2021. gada 31. marta spriedumu administratīvajā lietā Nr. A420180517, SKA-185/2021 un Latvijas Nacionālā arhīva 2013. gada 29. novembra izziņā 5-K-3467 minēto bijušo nekustamā īpašuma vērtību, Ministru kabinets nolemj nekustamā īpašuma Merķeļa ielā 4, Rīgā, bijušā īpašnieka mantiniekiem izmaksāt par Rīgas cirka ēkām (būvju kadastra apzīmējumi 01000050014001, 01000050014002, 01000050014009, 01000050014010, 01000050014013 un 01000050014015) kompensāciju 1 113 357,61 *euro* apmērā.

4. Ņemot vērā, ka saskaņā ar Ministru kabineta 2017. gada 9. augusta rīkojumu Nr. 421 "Par nekustamo īpašumu Merķeļa ielā 4, Rīgā" pieteicējam tika izmaksāta kompensācija 297 765,44 *euro* apmērā, nekustamā īpašuma Merķeļa ielā 4, Rīgā, bijušā īpašnieka mantiniekiem papildus ir izmaksājama kompensācija 815 592,17 *euro* apmērā.

⁴ Pieejama Latvijas Nacionālās bibliotēkas tīmekļvietnē periodika.lv: <http://periodika.lv/#periodicalMeta:187;-1>

5. Finanšu ministrijai no valsts budžeta programmas 02.00.00 "Līdzekļi neparedzētiem gadījumiem" piešķirt Kultūras ministrijai 815 593 *euro* pārskaitīšanai nekustamā īpašuma Merķeļa ielā 4, Rīgā, bijušā īpašnieka mantiniekiem.

6. Šo rīkojumu saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 76. panta otro daļu, 188. panta otro daļu un 189. panta pirmo daļu var pārsūdzēt Administratīvajā rajona tiesā viena mēneša laikā no šā rīkojuma spēkā stāšanās dienas.

Ministru prezidents

A. K. Kariņš

Kultūras ministrs

N. Puntulis